СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 6. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, пятниця, 9-го січня 1948. No. 6. JERSEY CITY and NEW YORK, Friday, January 9, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

У ПОСЛАННІ ДО КОНГРЕСУ ПРЕЗИДЕНТ ПРЕДЯВЛЯЄ ЗМІНУ ОПОДАТКУВАННЯ

ПРИГАДУЄ НА НЕГАЙНУ ПОТРЕБУ ДОПУЩЕННЯ СКИТАЛЬНИКІВ.

Вашинґтон, 7 січня. — Йдучи за прикладом всіх президентів, починаючи від Вашингтона, президент Труман виголосив на початку нової сесії конгресу промову „Про стан Американської Унії". Промова тривала 45 мінут і заторкнула велике багатство як домашніх так і закордонних справ. На вступі пригадав президент, що конгрес і президент повинні зосередити свою увагу не на партійні, а на національні інтереси; згадав, що Америка стала тепер у проводі світу і зясував 5 цілей, які Злучені Держави повинні осягнути впродовж найближчих 10 літ для закріплення демократії та для щастя народу. Це такі цілі: 1. Вповні забезпечити есенціональні права наших громадян; 2. обезпечити й розвинути наші людські багатства; 3. зберегти й використовувати наші природні багатства так, щоб вони як найуспішніше причинилися до добробуту нашого народу; 4. піднести життєву стопу для всіх наших людей через посилення нашої економічної системи і розподілити на ширші розміри поміж людей оці добра, які ми продукуємо; осягнути світовий мир, опертий на засадах свобод й рівности всіх націй.

Найважніші точки у промові президента.

З довгої й багатої у зміст промови президента Трумана на передове місце поставлені оці точки: знизити доходовий податок для людей з нижчими доходами, а підвищити його для підприємств, які виказують великі зиски. Це можна осягнути тоді, коли б звільнити від податку по $40 приходу податкових платників найнижчої категорії, а також додатково відчислити по $40 з приходу кожного, кого має податковець на утримванні. Така знижка обняла б 10,000,000 людей, які платять біля $3,200,000 податків. Ця сума була б перекинена на багаті корпорації. Президент каже, що в минулому році ці корпорації заробили 5 більйонів долярів більше, отже можуть заплатити згадану підвишку з чистих доходів. В іншім місці промови згадується про потребу підвищити мінімальну платню робітника з 40 на 75 центів; дальше поновно домагається президент повноважень для стримання інфляції; в закордонних справах жадає ухвалення до 1 квітня $6,800,000,000 на сфінансування Пляну Маршала впродовж перших 15 місяців; а потім: завести загальний військовий вишкіл; затримати контролю комірного; поширити суспільне забезпечення; перевести суспільну медичну допомогу; зміцнити способи забезпечення цивільних прав, щоб можна поборювати нерівність рас; дати допомогу школам з федеральних фондів; постаратися за швидке переведення закону в справі допущення імігрантів зо скитальщини; створити новий департамент здоровля, освіти й суспільного забезпечення.

Наставлення до промови президента.

Під час виголошування промови президента можна було завважати холодне відношення до його предявлень. Це пізнати було по цім, що ледви в двох місцях посипалися оплески. Після виголошення промови ворожо поставилися до неї конгресмени з Републиканської партії, які вважають промову Трумана за кандидатську промову з огляду на вибори в біжучому році. Републиканці мають готовий свій податковий законопроект, відмінний від президентового. Таксамо неприхильно поставилися до промови представники великого бизнесу, а з окрема еленменті, які підтримують кандидатуру Волеса на президента. Найбільш впадає в очі змагання републиканців, щоб відложити ухвалення Пляну Маршала аж до липня, хоч президент вважає цю справу за пекучу.

АМЕРИКАНСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ В КОМУНІСТИЧНИХ РУКАХ.

Ню Йорк, 7 січня. — Конгресмен Віто Маркантоніо, якого загально вважають за комуністичного покровителя, вибраний головою Американської Партії Праці після того, як з її проводу зрезиґнував Гайман Блумберґ на знак протесту проти підтримки цеї організації для Генрія Волеса. Екзекутива Партії Праці обіймає 100 осіб, яле коли з неї забрався Блумберґ, то з ним вийшли 23 інших членів екзекутиви. Блумберґ представляв в А.П.П. юнію кравецьких робітників, яка тепер покинула А.П.П., а з ним вийшли теж представники юнії сталевої, автомобілевої і залізничників. Оці юнії представляють силу 250,000 членів в стейті Ню Йорку, в якому саме А.П.П. має свій осідок. Її створив покійний посадник міста Ню Йорку Фіорелло Ля Ґвардія для підтримки своєї кандидатури на різні становища.

Америка остерігає Болгарію й Югославію перед признанням грецьких бунтарів як уряд

Вашингтон, 7. січня. — Уряд Злучених Держав по імені остеріг Болгарію й Югославію перед наслідками признання недавно проголошеного комуністичного уряду грецьких повстанців під проводом генерала Маркоса. У комунікаті департаменту стейту сказано таке: „Представники Злучених Держав в Болгарії та Югославії передали до відома урядів згаданих країн погляди нашого уряду в справі оприлюдненого комунікату деяких грецьких комуністів, що вони створили так званий „уряд". Згідно з заявою діючого секретаря стейту, поданою до преси 30. грудня, представники Злучених Держав ясно заявили, що на думку Злучених Держав признання групи Маркоса йшло б виразно проти засад чартеру Обєднаних Держав, а у випадкові північних сусідів Греції, становило б одверте знехтування доручень Асамблеї Обєднаних Держав". — Подібну осторогу вислано теж з Лондону.

В БРАЗИЛІЇ УСУНЕНО КОМУНІСТИЧНИХ ПОСЛІВ З ПАРЛЯМЕНТУ.

Ріо де Жанейро, 7. січня. — У палаті послів перейшла сьогодні 181 голосами проти 74 ухвала, щоб позбавити комуністичних послів права справувати їхні виборні уряди. Подібна ухвала вже давніше перейшла в сенаті, а президент Евріко Ґаспар Дутра негайно її підписав. Дебати над усуненням комуністичних послів переходили серед поголосок, що комуністи почали револьту в статі Ріо Ґренде де Суль. Під час дискусії прийшло до гострих сцен зприводу спротиву комуністів, а соціялістичний посол Переіра да Сільва витягнув револьвер, щоб застрілити комуніста Ґреґорія Безеру. Сусідні посли недопустили до злочину. Разом усунено 15 комуністичних послів і одного сенатора. Двох послів-комуністів остеться, бо вони були вибрані з іншої лісти.

НИМИЦ ПРО СПРАВНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЛЬОТИ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

Вашингтон. — У своїй прощальній промові перед пенсіонуванням адмірал Честер Нимиц оприлюднив послання, в якому виявляє з небувалою одвертістю морську стратегію Злучених Держав на випадок війни. Він виразно каже, що американські воєнні кораблі розташовані по цілому світі так, що вони творять бази для операцій летунів в якому небудь краю. Вони готові навіть скидати атомові бомби так, щоб зробити ворожу країну безсильною в перших початках війни, а потім негайно створити в ній сухопутні бази.

Засідання Ради Безпеки без делегата Советської України

Лейк Соксес, Н. Й., 7. січня. — Вчора тут відбулося перше засідання Ради Безпеки ОД в новому складі, але важко здобуте місце Советської України було порожне. Досі ще теж Советська Україна не зголосила хто має бути її представником. Про відсутність советсько-українського делегата не подано жодних вияснень ані жодних коментарів, тільки предсідник Ради на вчорашньому засіданні, бельгієцх Фернанд ван Лянґґове, повідомив, що від України не одержано жодного повідомлення. Після засідання делегати висловили думку, що за неприявністю делегата Советської України не криються жодні політичні мотиви. Можна тільки здогадуватись, що Москва ще не рішилася на особу делегата, бо висилати до Ради Безпеки Каґановіча, або Хрущова чи іншого росіянина „не випадало б", а зпоміж самих українців не легко вибрати такого слугу, якому можна б повністю довіряти.

ГОРЕ ТАТАРАМ, БО НЕ ВИКОНАЛИ МОСКОВСЬКОГО ПЛЯНУ.

Москва, 7. січня. (ЮП). — Рада Міністрів Советського Союзу виявила сьогодні своє невдоволення з Ради Міністрів „автономної" Татарської „республики" за невиконання річного господарського пляну. Їй закидується лиху організацію праці та нераціональне використання сили робітників і машин. В повідомленні сказано, що в цій Татарській „республиці" кваліфікованих робітників дається до некваліфікованої праці і навпаки, що денні робітничі норми людей і машин не є повні та що ціла господарська організація є хаотична.

ЧИСТКА МІЖ КОМУНІСТАМИ В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 7. січня. — В Польщі точно повторюється історія вс : підбитих Советами народів. Після загальної „чистки" цілого народу, тепер почалася чистка теж самої комуністичної партії, що під час загальної чистки „засмітилася" неблагонадійним елементом. Протягом останніх двох років комуністична партія в Польщі наловила 800,000 членів. Сьогодні проголошено, що замикається дальший набір членів і рівночасно переведеться чистку тих, що до неї попали з інших, ніж „дейних" міркувань, або не виправдали свого членства.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ РОЗГАРДІЯШ В СОВЄТСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.

Москва, 7. січня. — Після проголошення девалюації рубля та скасування пайкування в Советському Союзі, в советському „впорядкованому" господарстві продовжується ще більший хаос. Це виявляється виразно навіть зі самої советської преси, що крім всіляких закликів до ще більшого невільництва, починає гостру критику теперішнього господарського положення, звалюючи всю відповідальність і вину за безпорядки на Богу духа винних рядових керівників в поодиноких ділянках господарства. „Труд", орган професійних спілок, сьогодні надрукував довгу статтю, в якій обвинувачуеться місцевих керівників поодиноких фабрик та робітників за випуск недоброякісних товарів та за спекуляцію ними.

БОЛЬШЕВИЗАЦІЯ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Прага, 7. січня. — Чеська комуністична меншість, користаючи з протекторату Кремля та советської конюнктури в цій частині Европи, переводить вперто і проти волі більшости переворот всіх традицийних основ чеського соціяльного і господарського життя, переробляючи їх на советсько-російський лад. Після цілого ряду інших заходів в цьому напрямку, чеським комуністам пощастило перевести проголошений сьогодні окремим декретом закон про націоналізацію одної з вайважливіших ділянок чеського промислу, іменно текстильного, в якому вони перебрали майже повну контролю.

МАЛІ КРАЇНИ ГОТОВІ ПРИЧИНИТИСЯ ДО ЗАВЕДЕННЯ ЛАДУ В ПАЛЕСТИНІ.

Лейк Соксес, Н. Й., 7. січня. — Беручи до уваги жидівсько-арабські бійки, що розгорілися після рішення Загального Зібрання О.Д. про поділ Палестини на жидівську і арабську держави, генеральний секретар О.Д., Триґве Лі, звернувся до цілого ряду малих держав — членів О.Д. зі запитом, чи вони були б готові, в разі потреби, вислати до Палестини свої війська, щоб допомогти привернути там лад і порядок. Більшість країн мали висловити на це свою згоду, хоча така потреба ще не існує.

УКРАЇНСЬКА СКИТАЛЬЧА ДОЛЯ.

Саутгемптон, Англія, 7. січня. (АП). — Ольга Анна Грицай, дочка українських скитальників Івана і Юлії, подорожувала всіми засобами модерної комунікації протягом 48 годин безпосередньо після свого народження. Її батьки, колишні українські хлібороби, були в дорозі до Канади з одного табору скитальників. Ольга вродилася власне „в дорозі", в Амстердамі. Дві години після народження її і її матір відставлено автом на місцевий аеродром і звідтіль літаком Міжнародного Червоного Хреста вони відлетіли до Англії. Тут вони подорожували потягом до Лондону, а з Лондону кораблем до Саутгемптон, звідкіль вони виїхали до Канади на кораблі Аквітанія.

ТВОРЯТЬ УРЯД ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

Франкфурт над Майном, 7 січня. — Американське і британське Військові Управління західних зон Німеччини запропонували сьогодні премієрам 8 німецьких держав в американвькій та британській зонах і головним представникам двозонової Німецької Економічної Ради, щоб вони створили німецький економічний уряд для обох зон. Уряд мав би складатися з дво-палатного законодатного тіла, Верховного Суду, зложеного з 9 осіб та з екзекутиви, що вибрала б уряд, зложений з 6 міністрів. Новий уряд німецького самоуправління не мав би, докищо, окремих загально-німецьких політичних повновластей, але він був би надрядним тілом у внутрішньо-німецькому самоуправлінні і його права в економічній ділянці були б рішальні для обох зон та для всіх 8 держав. Рівночасно мав би бути створений теж центральний німецький банк, з правом видавати гроші, контролювати кредити та видавати кредитові засоби. Існуюча Економічна Рада мала б бути подвоєна в своєму складі до 104 осіб, а її члени були б вибирані пропорційними репрезентаціями з управління поодиноких держав. Цю програму запропонував сьогодні німецьким представникам американський військовий ґубернатор, ген. Л. Д. Клей, в приявності британського ґубернатора, ген сер. Робертсона. Перед виконанням програми ген. Робертсон заявив виразно, що американсько-британська програма не є жодним „диктатом", тільки пропозицією на тимчасове впорядкування західної Німеччини, аж доки ціла країна буде обєднана під одним урядом. Ген. Робертсон підкреслив, що західні союзники не признають теперішнього поділу Німеччини. Німецькі представники не виявили жодної реакції на ці пропозиції; свій погляд на цю справу вони висловлять на завтрішньому засіданні.

ЗАХОДИ ОСТОРОЖНОСТИ ПЕРЕД БЕЗПОРЯДКАМИ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 7 січня. — На сьогоднішньому засіданні французька Рада Міністрів оброворила та ухвалили цілий ряд заходів осторожности на випадок, якщоб в країні мали повторитися подібні безпорядки й заворушення, як це було під час недавніх комуністичних страйків. В тій цілі визначено 10 над-префектів, які будуть вислані в головні провінції, де матимуть всю владу і їм підлягатимуть всі місцеві поліційні й військові сили. Інших ухвалених заходів осторожности не подано до відомо. Все це свідчить, що уряд ще не вважає за закінчені свої турботи з комуністами.

ПІДОЗРІЛИЙ РАК В МОСКВІ.

Москва, 7 січня (АП). — Телеграфічне запрошення визначного шведського спеціяліста в недугах рака, д-ра Е. Бервена, до Москви на „пораду" викликало багато всіляких здогадів закордоном, головно підозріння, що це Сталін хворий на рака. В Москві д-ра Бервина приміщено в готелі Метрополь і сьогодні він заявив, що він „не має найменшого поняття", хто це може бути його пацієнтом, але він сподіється побачити його вже в найближчих днях.

БРИТАНІЯ В ОЧІКУВАННІ НА АМЕРИКАНСЬКУ ДОПОМОГУ.

Лондон, 7 січня. — Справа висоти і швидкости американської допомоги є для Великої Британії, подібно як і для всіх інших европейських країн, одною з найголовніших проблем. Британський міністер економії, сер Стафорд Крипс, сьогодні знову говорить про важке економічне положення країни, заявляючи, що на випадок дальшого відтягання реалізації пляну Маршала та американської допомоги взагалі, британське господарство зазнає ще більших трудноців, а життєва стопа в Британії радикально обнизиться.

„ДЖЕНТЕЛЬМЕНИ З ВІЛЬГЕЛЬМШТРАСЕ" ПЕРЕД СУДОМ.

Нюренберґ, Німеччина, 7 січня. — Перед американським Військовим Трибуналом почався тут вчора великий процес проти 21 чолових націстських дипломатів, банковців і економістів, обвинувачених за воєнні злочини. Американський прокуратор, ген. Т. Тейлор, назвав їх іронічно „джентелменами з Вільгельмштрасе" (головна вулиця в Берліні). Свідком на цьому процесі зізнаватиме теж бувший австрійський канцлер, Курт Шушніґ.

ЧЕРЕВИКИ З ОБРАЗІВ.

Будапешт, Мадярщина, 7 січня (АП). — Мадярська преса подала сьогодні вістку, що цигани вкрали з одного старого незамешкалого замку кілька дорогоцінних старих образів визначних мистців (м. і. Веляскеса) та пошили собі з них домашні черевики.

ТЕРОР В ПАЛЕСТИНІ.

Єрусалим, 7 січня. — Жидівська терористична організація Іргун Цвай Леумі знову почала свою широко закроєну акцію, цим разом звернену проти арабів. Під час цеї акції сьогодні згинуло 18 осіб і 41 інших були поранені зпоміж арабів і жидів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.00	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТЯЖКО РОЗПРОЩАТИСЬ З РОСІЄЮ ЯК ІМПЕРІЄЮ

Ми вже згадували за статтю російського публіциста Г. Федотова п. н. „Судьба Імперій", поміщеній в 16-тій книжці „Нового Журналу", в якій він заповідає неминучий упадок большевизму в Росії та кінець російської імперії. Тільки „фашизм є ще тим устроєм, що міг би продовжити існування каторжної імперії", пише Федотов, а нова Росія не буде фашистською, але демократичною. Навіть, якби по розвалі большевизму, коли то народи Росії „вимагатимуть здійснення свого конституційного права на відокремлення", прийшло до горожанської війни й „Великоросія" у цій боротьбі перемогла, то, пише Федотов, ця „перемога була б тільки часовою". Він не добачує теж ніякої користі для самого московського народу з насильного продовжування імперії, якої ліквідація стане по розвалі Совєтів „питанням міжнароднього права й справедливости".

Хто визнається на психіці російських імперіялістів, той певно вважатиме Г. Федотова „білим круком" між москалями. Що імперіялістами є теж і росіяни-демократи, можна пізнати хоча б по голосі, поміщенім в нюйорській газеті „Новоє Русскоє Слово" з 2 січня, який має бути відповідю на статтю Г. Федотова. Автор цеї відповіді, А И. Зак, стверджує, що стаття Федотова „як і всі інші його писання дуже цікава", але „у великій мірі одностороння" та „дуже песимістична", коли іде про твердження, що „з упадком комуністичної влади в Росії, розвалиться теж і російська імперія". Найгірше болить Зака це, що Федотов твердить, що „розділ Росії вже вирішений", себто, що на таке рішились Англія та Злучені Держави, зокрема ті останні, а ці, як кажеться, матимуть рішальний голос щодо цього, що має повстати по розвалі Совєтів. А. И. Зак не годиться з думкою Федотова і твердить, що „на щастя, не видно, щоб так ставили це питання відповідальні американські кола". Америка, каже він далі — за винятком Палестини — є проти цього, щоб ділити, а за територіяльні обєднання і федерації. Плян Маршала, який передбачує економічні обєднання включає у собі теж і Росію, яка прийме цей плян, як тільки зникне у ній комуністичний режім, а до влади прийде демократія. Інтерес сучасної Америки, пише Зак, є в тому, щоб обєднувати, а не розбивати те, що є обєднане. Як в Росії настане політична свобода, то Америка не буде піддержувати горожанських війн в Росії та спроб її розбити, а буде за російську федерацію, з тим, що правдоподібно треба буде погодитись Росії „з далеко більшою політичною і культурною децентралізацією". Ці, що захотять „роздирати на частини живе тіло Росії" — „ледви, чи будуть популярні в Америці", кінчить А. И. Зак, додаючи, що Америка попиратиме тих, котрі будуть „за свобідну і рівноправну федерацію народів Росії".

Український нарід мав уже нагоду зазнати не тільки царської й большевицької Росії, але й демократичної. Ця остання — Керенщина — веде тепер нову акцію за „єдину і неділиму" і таких як А. И. Зак є багато, що то беруться в імя демократичної Росії далі дерти „живі тіла" інших народів, яким уже досить Росії. На це треба памятати і тому протидіяти.

Замітна промова Стасена

„Питанням нашого часу, яке ставить у тінь всі інші питання, це проблема світової війни, або світового миру. Найпершим завданням Америки повинно бути досягнення й утримання зростаючої особистої свободи для нас самих і для інших, без загальної мясорубки у третій світовій війні" — оце головні думки промови, виголошеної бувшим губернатором стейту Минесота, а тепер самозголошеним кандидатом на номінацію на президента з рамени Республиканської Партії, Гаролда Стасена. Промову виголосив Стасен перед Молодечим Республиканським Клюбом у Тавн Гол, в Ню Йорку, у понеділок 5. січня.

Як републиканець він вірить у перемогу своеї партії при наступних виборах в біжучому році й тому вже складає програму закордонної політики для своеї партії. Для цеї політики він хоче приєднати теж і Демократичну партію й думає, що в такий спосіб буде встановлена єдина американська закордонна політика ухвалою краєвих конвенцій обох політичних партій, тобто заки ще буде вибраний новий президент.

Як американський загал одобрить одноцільність американської закордонної політики, тоді Злучені Держави, за думкою Стасена, скличуть головну конвенцію Обєднаних Держав на 1950 рік з метою зревідувати і поправити їх чартер. Це посилить Організацію Обєднаних Держав у її благороднім життєвім завданні — служити цілому людству. Таку конвенцію можна скликати на підставі теперішнього чартеру О. Д. без ніякого спротиву, чи „вета".

„Само змагання до скликання надзвичайного загального зїзду О. Д. буде свідоцтвом, що Америка стоїть за мир, поступ і волю людства. Це оживить надії народів по всіх усюдах... Тепер ясне кожному, що О. Д. потребують посилення. Рішуче потрібно довести до такого способу голосування, щоб покінчити з ветом однісенької держави; щоб найти способи зорганізування власної поліції О. Д.;... поробити нові кроки, щоб у світі запанував закон в деяких спеціяльних проблемах і при виконуванні прав людини у світовому маштабі на місце верховодства одиниць або абсолютних суверенних держав" — оце ці високо змістові слова Стасена, які вже дали нагоду до широкої дискусії.

Заки можна буде це осягнути, Стасен радить поробити такі посередні кроки: Наладнати американську господарку так, щоб вона дала Америці силу підтримати її наміри; прийняти Плян Маршала для видужання Европи; скріпити силу американської армії; стримати дальшу висилку военних матеріялів до Росії, поширити засоби „Голосу Америки" для поборювання комуністичної пропаганди.

Оці точки, зібрані ядерно, вказують на шляхи, якими ступає американська політична думка під теперішню пору. Стасен каже, що його можуть назвати „мрійником" і „фантастом", одначе історія виказує, що саме такі фантазії причинилися до здійснення великих замислів. Такими, між, іншим були замисли створити Злучені Держави Америки.

Микола Чубатий.

Україна на порозі 1948-го року

Вступаючи в новий рік 1948 ми відчуваємо немов якусь притаєну вагу тої події. Вимімково ця зміна року насуває нам так багато споминів з минулого і так багато здогадів та сподівань на майбутнє. Роки 48-мі були в історії українського народу зокрема важкі, повні переломових подій та на загал щасливі для українського народу. Здавалося, коли всенароднє горе переливалося вже через береги чаші терпінь, найблищий 48-мий рік приносив несподіваний зворот на краще, відкривав горизонти широких надій та давав доказ, що українська нація продовж свого біля чотири тисячного існування на своїй землі та тисячлітного історичного життя глибоко запустила коріння в свою почву та що вона не вмре, але житиме та мимо найгірших обставин втримає землю своїх предків у своїх руках і раніше чи пізніше стане її повноправним хазяїном.

На рік 1948 припадає кілька ювилеїв великих подій.

Сто років тому в році 1848 Західна Україна пробудилася до національного життя, коли закріпощена українська маса до того часу позбулася соціяльних кайдан. Сто пятьдесять років тому взяла свій початок новочасна українська література. коли то появився перший твір, писаний українською народною мовою, Енеїда Івана Котляревського (1798). Тільки тридцять років тому, 1918 року, Україна серед бурунів російської революції проголосила свою самостійність, а Перший Листопад того ж року відкрив шлях до обєднання всіх українських земель в соборній самостійній республиці українського народу.

Та з усіх тих знаменних дат, одна перевищує своїм історичним значенням всі інші: це є рік 1648, себто рік повстання Богдана Хмельницького та відродження другої Української Держави, що сталося рівно триста років тому. В році 1648 український нарід, здавалося б, вже напів пропащий, зірвався до титанічної боротьби з тогочасною найбільшою потугою східної Европи — Польською Річпосполитою і вийшов з цеї боротьби переможцем, захитуючи до основ силою історичної Польщі.

Наслідком потужного зриву українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького було створення другої української держави на частині української території над Дніпром, що означало нову епоху в житті української нації. Безперечно, що нова українська держава, так звана козацька держава, що повстала внаслідок зриву української нації проти Польщі, нині нас не вдоволяла б. Нова держава ані не остоялася на довше як самостійна держава, бо шість років пізніше мусіла шукати протекторату Москви, отже не зберегла самостійности. Вона теж не обняла всіх українських територій, що досі були під Польщею. Одначе значення події 1648 року для збереження української нації було величанське.

Живучи під Польщею біля 300 років українська нація майже вже перестала бути нацією, а ставала етнічною масою, що загублювала свої національно-державницькі традиції з часів світлої старо-української держави, так званої Київської Русі. Навіть культурне відродження українського народу, спричинене релігійною боротьбою поміж православними та католицькими українцями, не мало ні по одному ні по другому боці державних аспірацій. Одні вважали себе людьми „руського роду, але польської нації", другі тужливо споглядали на опіку православного царя з півночі. Навіть козацька маса, що її потрапив гетьман Богдан Хмельницький пхнути до повстання проти Польщі, не мала ясного ідеалу визволення української нації, а радше здобуття козацьких привилеїв. А мимо того всего само повстання скоро покотилося в природному напрямі державного відродження України і український нарід на ново відзискав свій державницький ідеал самостійности України.

В цім саме була величанська вага повстання Богдана Хмельницького 1648 року; воно скинуло з української нації намул тристалітного чужинецького панування, привернуло українському народові його державницькі амбіції та вратувало його як націю, з аспіраціями стати власним хазяїном на рідній землі.

Відзискавши раз цей ідеал, за нього бореться український нарід десятки років, а навіть в найтемніші часи українського життя традиція побідної козаччини з 1648 року, традиція власної держави, память боротьби Мазепи та мазепинців за самостійну Україну легко помагала українському народови відродитися та стати знов повновартною нацією.

Часи зперед Хмельниччини сильно пригадують сьогоднішню добу. Й тоді, як і нині, проби українського народу визволитися лежали в повній руїні. Після невдалого козацького повстання з 1637 р. козаки втратили решту привилеїв та зовсім були віддані під контролю польської влади.

Культурні верстви були політично Польщею зовсім засимільовані, однаково, як по боці українських католиків, так і православних. Навіть сама козаччина, здавалося, була здеморалізована подiлом на реєстрових, льояльних козаків та на нереєстрованих, немов козаків поза правом. А мимо того всего огонь революції 1648 р. скоро стопив все чуже і на верху показалися дійсні ідеали віками поневоленої нації.

Нинішні часи так дуже подібні до тих часів зперед Хмельниччини, хоч мимо усеї трагедії положення України нині є куди краще. І нині перша потуга східної Европи, Росія, що перейняла давну ролю Польщі, здавалося б триюмфує у своїх успіхах. Української справи, як міжнародного питання майже немає. Поважна частина українського громадянства й нині засимільована совєтським малоросійством, хоч з другого боку нині вже існують мільйони національно свідомих українців та українок, готових жити, терпіти та вмирати за Україну. Нині є Українська Повстанча Армія, що ідеал визволення України попирає збройною силою. Нині є вже виразно окреслений державний ідеал України, що є програмою для цілої свідомої частини нації.

Натомість, сьогодні брак такої конюнктури, щоб всі ці існуючі сили національної енергії могли виладуватися, як теж немає серед українців динамічного провідника, що пірвав би маси до боротьби та прогнав би з України червоні комісарські полчища, як колись гетьман Богдан Хмельницький прогнав з України шляхецьких кольонізаторів історичної Польщі.

Роки 48-мі були для українського народу щасливі та успішні. Справа визволення України є нині справою гостро актуальною. Відносини на сході Европи дозріли до нового 1648 року; чи не стане ним його наслідник по трьох століттях — новий Рік 1948? Цього без сумніву прагне весь український нарід.

НАД ТАТРАМИ БЛИСКАЄ...

ОБРАЗКИ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.
(Надіслане до „Свободи" з Праги).

I.

Підчас свята в „честь 30-ліття великої жовтневої революції", яке зорганізувало товариство „Приятелів СССР" у набільшій залі міста Яблонець в Чехах, для молодіжи місцевих шкіл, вступив до залі ученик 7-мої кляси Мірко Чомик, та з словами „нам не треба азіятської культури, не хочемо славити державу, в якій панує невільництво" зірвав зі стіни великий портрет Сталіна. Більшість учеників палко аплявдувала чин і слова свого товариша. Мірко Чомик зник в замішанні, яке потім настало, але державна прокуратура приказала його арештувати.

Про цілий той випадок „високої політики" між учениками довідалося чеське громадянство аж тепер, як суд засудив 17-літнього Чомика на 1 рік вязниці „за прилюдну обиду голови союзної держави". Рівночасно шкільна рада за ту саму провину, виключила 15 учеників зі всіх шкіл чехословацької республики.

II.

Молодий словак Микола Вереш цілком припадково відкрив, що у палаті голови Чеської Народної Ради, комуніста Койшіви, находиться чинна радіовисильня. На Верешів писемний донос судові, мусіла державна прокуратура нарядити трус у палаті комуністичного можновладця. Під час трусу, поліція найшла там сильну радіовисильню нового совєтського виробу і великий склад зброї.

Про такі склади зброї у чеських і словацьких комуністичних верховодів говориться і пишеться тут багато.

III.

Найбільший осередок невільничої праці в середній Европі находиться в Йоахимсталю на західному чесько-німецькому кордоні. Там находяться великі копальні уранової руди, цінного первня для виробу атомової енергії. Йоахимсталь находиться тепер під чесько-совєтською адміністрацією. Москалі стараються за всяку ціну видобути там якнайбільше так потрібної їм руди. Тепер, 2 і пів року по війні, працюють під землею 40,000 німецьких полонених в трьох змінах. Досліди провадять московські і німецькі інженери в досконалих лябораторіях в Авсіґу, Тепліцах і Дрездені.

IV.

По листопадовім зїзді чесько-словацької соціял-демократичної партії у м. Брно, на якому сторонники тісної співпраці з комуністами були в

(Докінчення на 3 стор.).

(Докінчення)

Висока пані, що привела сюди Вову, скликала дітей розпочати гру, але крім Андрійка і Славки, дітей господарів, всі маленькі гості тільки несміло роздивлялися і трохи розгублено дивились навколо. Потім їх позчіплювали за руки, і всі почали ходити навколо ялинки. Пані співала і старалась затягнути до співу і дітей:

Вова співати не вмів, а тільки ходив разом з іншими, лякаючись, щоб не впасти на ховзькій підлозі, що блищала, як дзеркало.

Пані потім казала їм ходити в інший бік і співати почала:

Добрий вечір, щедрий вечір,
Добрим людям на здоров'я.
А я знаю, що пан дома,
Сидить собі кінець стола...

Раптом на ялинці загорілась вата. Кинулись гасити, почалась метушня, крик... І коли вдалося все щасливо погасити настрій дітвори зовсім змінився. Тепер вони вже бігали і бавились, дзвінко сміялись. Славка показувала своїм маленьким товаришкам нову ляльку, що була подібна до самої Славки, мала такі самі круглі щічки, ясні кучері і біленьке платтячко.

Ромцьо зайнявся підпалюванням прискавок, що зірками розлітались на всі боки. Висока пані — Андрійко і Славка називали її „тіточкою" — загасила світло, і тоді зірки були ще яскравіші, а освітлена ялинка ще більше таємнича. Потім грали в льото, в фанта. Якійсь дівчинці випав фант деклямувати. Вона вийшла на середину кімнати, рівненько склала руки і почала тонким голосочком віршик Глібова „Жаба й віл":

Раз жаба вилізла на берег подивиться
Та й трошечки на сонечку погріться.
Побачила вола.

Двері відчинились, і декілька дорослих стали там, слухаючи деклямації. Коли юна артистка помітила їх присутність, то раптом зупинилась... забула далі:

От будуть жаби дивуваться...
Жаби дивуваться...

Почервоніла і, повна збентеження, швидко вибігла з кімнати. Висока пані, докірливо похитавши головою, пішла за нею; туди теж побігли Ганнуся, Стефа... І за декілька хвилин привели назад засоромлену втікачку. Червоніючи і дуже поспішаючи, так що ледве-ледве переводила дух, вона прочитала віршик до кінця. Всі заплескали...

Тимчасом увагу Вови притягав великий кінь.

Ось кінь, це так кінь! Ось такого він хотів би мати! Підбіг Андрійко й з розбігу жваво скочив коневі на спину: — „Но, конику, но!" — і зашарпав його за віжки — Тпр-рр.

Закликали на вечерю. Висока пані посадила Вову, як найменшого, біля себе. І коли дітей добре нагодували і почали роздавати солодощі, Вова чемно попрохав дати йому ніж, а потім, стараючись з усіх сил, розрізав на дві половинки пиріг, кусень торту, однаково розділив цукерки... І коли його спитали, навіщо він це робить, Вова підвів карі оченята і сказав їм, що віднесе Лялі, бо ж Ляля хвора і так плакала, так дуже хотіла сюди прийти. Він так старався все розрізати рівненько, так крехтав, так напружувався... Усміхи промайнули на обличчях гостей... Висока пані з доброю усмішкою до нього нахилилась і сказала, що вона це загорне у пакунок. Вона наклала туди ще інших солодощів і перевязала все золотим шнурочком. — „Віднеси це Лялі", — сказала вона і поцілувала Вову в чоло. Потім діти знову пішли до кімнати, де була ялинка, але вже не бігали, а посідали на канапі і стільцях, а висока пані почала оповідати їм казку. Вова знав цю казку давно, але слухав з зацікавленням, а один раз навіть поправив її, додавши щось таке про вовка, що вона забула сказати.

— А їх могли з'їсти вовки, як вони пішли лісом, — сказав малий Левцьо.

— А там вовків не було.

— Як не було! — обурявся Андрійко, — в лісі завше є вовки.

—А ти бачив вовка?

Андрійко на хвилину задумався. — Бачив, — сказав переконано.

— У-уу, як це страшно! Вовки! — заверещала Ганнуся, притуливши рученята до лиця.

Вова дивився на Андрійка з пошаною. Як же, вовка бачив.

— А де ти бачив, де? — хвилювався Ромцьо. На хвилину стало тихо.

— В лісі бачив, — урочисто відповів Андрійко.

— Де, коли? Розкажи нам! — прохали його дівчата.

Андрійко, помітивши, що звернув на себе загальну увагу, не хотів так легко віддавати свою таємницю.

— А я знаю, де ти бачив, знаю, знаю! — закричав Ромцьо.

— А де, де? — питали дівчатка. Ганнуся, що ніяк довго не могла всидіти на місці, підскочила до Ромця. — Скажи мені! — Він нахилися до її вуха.

— Ах, так! — і за цим весело розсміялася. Вона заскакала по кімнаті на одній нозі перед самим Андрійковим носом.

— Знаю, знаю, де бачив вовка! — Андрійко насторожився... і тільки пролунало: — В зоо бачив!—вже летів на Ромця. Вони зчепились. І пішов такий гармидер, що дівчатка

(Докінчення на стор. 4-тій).

Справа адміністрації нових територій

На цій сесії вашінгтонського конгресу буде предявлений до ухвали законопроєкт в справі адміністрації нових територій на Тихому океані. У першу чергу йде тут про ці острови, що то колись Ліга Націй відобрала від Німеччини і віддала під опіку чи там мандат Японії. Після другої війни Америка зажадала цих островів для себе і ніхто, навіть Совєти, такому жаданні не спротивилися. Обєднані Держави признали їх Злученим Державам Америки.

В американській урядовій мові ці території мали б бути названі „Трустові Території", тобто простори віддані під опіку. Тому, що твориться нова назва, з нею треба не лише запізнатися, але й її засвоїти. Це слово було вже вживане в нарадах Обєднаних Держав, отже воно дістане тепер приноровлене в практиці. Можливе, що це лише хвилево йде про Трустові Території на Пацифіку, бо туди спрямована думка урядовців в департаменті внутрішніх справ, чи в інших департаметнах, які мають до діла з тими землями. Одначе під час дебати можуть конгресмени підняти теж питання інших територій, які не є стейтами Американської Юнії, а все ж таки їх долею й адміністрацією мусить зайнятися уряд Злучених Держав. Тому появилася вже думка назвати всі нові землі Заморськими Територіями, без огляду на це, чи вони припали Америці на підставі мандату чи іншими способами.

Крім Трустових Територій належать під теперішню пору до Злучених Держав ще Гаваї, Аляска, Порто Ріко, Гвам, Смуга Каналу, Острови Дівичі, Кантон і Острови Енденбері. З отих причин зрозуміле, чому уряд мусить подумати про створення якогось окремого адміністративного тіла для піклування тими землями. Виринув плян створення окремого департаменту для Заморських Територій, який функціонував би під одним цивільним головою на зразок департаменту оборони. Під теперішню пору острови Гвам і Самоа адміністровані департаментом маринарки, а Смуга Каналу належить до департаменту армії.

Окупаційний — „Військовий Уряд" — в Німеччині не підходить під поняття територіяльної адміністрації й тому його не береться під увагу в новім законпроєкті. Адміністрація Німеччини є лише хвилевою і вона буде покінчена з хвилиною створення окремого німецького уряду й підписання мирового договору.

Крім згаданих територій, адміністрованих воєнними департаментами, всі інші належать під адміністрацію департаменту внутршніх справ, де існує окреме Бюро Островів і Територій. Хоч кількакратно були змагання передати департаментові закордонних справ адміністрацію островів, цей департамент заявляв, що не має на це готового апарату й справа мусіла остатися по старому. Тому, що творення нової адміністративної одиниці залежить від рішення конгресу, то саме тепер конгрес мусітиме взяти під належну увагу теперішній проєкт уряду.

Творення нового департаменту буде полягати на досвідах, які досі мав департамент внутрішніх відносин та згадані вже воєнні департаменти. Очевидно, що адміністрація мусить бути приноровлена до місцевих відносин у кожній території, тому з природи річи вона не буде одноманітною. Та все таки мусять бути створені спільні засади, на яких така адміністрація буде оперта. Дотеперішні засади, якими руководилися так звані колоніяльні держави, а це Британія, Франція, Голандія та Бельгія, перестарілі й вони не можуть бути взірцем для Америки. Згадані держави мали окремі департаменти, звані звичайно колоніяльними департаментами чи бюрами, які адміністрували державними колоніями. Америка може хіба приноровити їхній апарат у творенні свого департаменту, бо американські засади свободи і гуманности вимагають зовсім інших метод адміністрування й господарки в територіях. Хартія Свободи („Бил оф Райтс"), прийнята як перша поправка в американській конституції, має величезний вплив на розвиток всеілюдського законодавства й тому американський уряд має обовязок приноровлювати права людини й до своїх територій за морем. Крім цього нові засади, прийняті в Обєднаних Державах, або такі, над якими саме ведеться дебата в поодиноких комісіях, мусять найти місце при творенні нового адміністраційного департаменту.

Час, у якому твориться новий департамент, є отже дуже важливий. Раз новий департамент прийме якісь засади, вони остануться всилі на літа і стануть підставою до наслідуваннями іншими державами. Отже, коли появиться законопроєкт у конгресі в справі нового департаменту, почнуться переслухання перед відповідною комісією. Нема сумніву, що свободолюбні організації й одиниці зголосяться як знавці й свідки перед комісією. Щойно після всестороннього приготування приступить конгрес до загальної дискусії в повних палатах. Треба надіятися, що поступова і свободолюбна Америка створить взірцевий департамент для Заморських Територій. Чи це буде окремий секретаріят, чи лише бюро, або може департамент з кількома рівнорядними галузями, як це сталося з департаментом оборони, не є найважливіше.

Докищо варта звернути увагу громадянства на те, що підготовляється, щоб кожен від себе міг подати спасенну думку. З огляду на світове значення Америки під теперішню пору, новий департамент може бути покликаний до далекосяглих завдань, які сьогодні ще не передбачені, а якими з конечности він мусітиме зайнятися.

Про релігійну та національну єдність

(Думки з послань митрополита А. Шептицького).

Одиноким моїм наміром було і є сповнити те, що вважаю за обовязок кожного українського патріота, а цим обовязком є: зробити все, що можливе, щоб причинитися, хоч би в деяких справах, до порозуміння між різними українськими віроісповіданнями.

До осягнення наших національних ідеалів треба нам єдности, бо навіть при найбільшій єдності і найбільш посилених змаганнях з нашого боку, обставини можуть так скластися, що тих ідеалів не осягнемо.

Тому треба нам усунути роздори і все, що ділить, і всіми силами змагати до осягнення єдности. Між роздорами, що ділять українців, не останнє місце займають релігійні справи. А, безперечно, релігійна єдність була б могутнім товчком до осягнення національної єдности. Тому кожний український патріот повинен зробити все, що може, для здійснення такої релігійної єдности. Передусім треба, щоб ми бажали помирення, треба, щоб такого помирення бажало і духовенство і вірний нарід. Треба за це нам заряджувати такі Богослужения, в яких брали б участь і духовенство і нарід, а які мали б на меті просити Бога потрібної до помирення благодаті.

Вкінці треба, щоб ми з обох сторін були готові до потрібних уступок. Коли Євангеліє обовязує нас відрікатися себе самих до того ступня, що маємо класти й душу, то тимбільше мусимо уступити від усього того, що може бути перешкодою в обєднанні. Йде тільки про те, щоб ця дискусія не утруднила порозуміння, тобто, щоб була ведена так чемно і з такою любовю до ближнього, щоб ніхто не міг чутися обидженим. Треба такої дискусії, яка прямувала б до миру, а не до війни.

Коли після цілого століття, чи навіть століть, в яких ділили нас кордони, маємо нагоду сходитися й порозумітися, то ми тепер супроти себе зобовязані: ми повинні тепер щиро зі собою говорити про релігійні справи.

Над Татрами блискає...

(Докінчення зі стор. 2-гої)

меншості і вже не мають можливости до підривної роботи в нутрі партії, зачали комуністи скажену пресову кампанію проти соціялдемократів. Градом посипалася брудна лайка і погрози, що при наступних виборах (в м. травні 1948 р.) комуністи здобудуть поверх 50% всіх голосів (в 1946 р. вони дістали 37%, бо тоді люди їх ще добре не знали) і тоді суворо обрахуються зі всіма „соціялфашистами" і т. д. Своїми погрозами і провокаціями вони хочуть залякати виборців. На комуністичну кампанію відповів дня 12. грудня орган соц. дем. „Право Ліду" ось як: „У найбільше рафіновані способи провокації та терору не заглушать нашої свідомости, не притуплять наших змислів і не зведуть нас зі шляху свободи і демократії.

„Ми добре бачимо, що діється на схід і на північ від нашої републики. Тому коли б якійсь партії й удалося при наступних виборах досягнути не тільки 50%, але навіть 60% і більше, то наш нарід не прийме і не стерпить у себе жадних диктаторських штучок та східного „раювання". Бо в душі та в думках закорінілося бажання жити свобідно та дійсно по-демократичному.

„В Чехословаччині два рази два є чотири, навіть проти бажання деяких людей, які тужать по містичній лівій диктатурі, ми нарід тверезий і відкидаємо всяке жонглерство і ідолопоклонство.

„Ми не приготовані на те, щоб у нас при виборах схочуть фальшувати волю народу. Але який би й не був вислід тих виборів, то всі поклонники лівої — східної демократії дуже розчаруються, бо до кожної диктатури треба двох; тих, що приказують, і тих, що ті приказі і укази сліпо та по невільничому виконуватимуть. А наша історія, а головно події останньої війни доказали, що такий рід людей у нас уже давно не існує.

„Тому, дорогі співгромадяни, підніміть голови і будьте бодрі! Відкиньте від себе всякий страх перед диктатурами!

„Ми не є народом, який надавався б для диктаторських штучок".

Зі змісту цеї статті американські читачі можуть переконатися, що Совєти будуть з чехами мати „тяжку годину". Правда, чехи є великі словянофіли, в пісні, в танцю в гарантії своїх претенсій до Німеччини і т. д. Але як їхні „словянські брати" посягнуть по вигідне життя, успішну торговлю, пиво і кнідлики зі свинською ковбасою, тоді вони кажуть: „брат не брат, але з грушки на долину"!

Ігор Кий.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На скитальників.

На місячних зборах Бр. Св. Володимира, від. 130 У. Н. Союзу, містопредсідник Петро Слободян, що займався збіркою для скитальців звернув лісту число 1868, а з нею $15.

Зложили по $15: Петро і Маргарет Слободян, Йосиф і Маргарет Бліс, і Йосифа Марія Забувчук.

Гроші передано до Зл. У. А. Д. Комітету в Філадельфії.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Касовий звіт Злученого Допомогового Комітету в Дітройті.

Отсей звіт є за час від 1. травня 1047 до кінця листопада б. р., отже за сім місяців.

Перебрано від попереднього

Перебрано від попереднього касієра Івана Заблоцького $3,096.81, Петро Сеньків (з нагоди уродин) $25, з похорону Андрія Дідика $42.50, Збіркова Ліста, ч. 129, П. Вокир $31, Збіркова Ліста, ч. 122, Г. Михайлишин $30, Анна Левкут, від Золотого Хреста $245.80, дохід зі свята „Син-Батько" $120.11, Укр. Демократичний Клюб $100, збірка з „Тег Дей" $1,037.92, Укр. Католицькі Ветерани $25, Василь Седляр $5, пушка з Демократичного Клюбу $6.72, Юрій Крук $9, збірка на вічу Богдана Панчука $140.25, Д. Т. Лазар $10, з концерту Федерації Українців $1,303.02, Семен Варладин $100, Андрій Пернак $25, Іван Панчук $25, Союз Українок, Відділ 37, $10, Союз Українок, Відділ 14, $10, Золотий Хрест $300, Місцевий Допомоговий Комітет $12, Загальна Збірка від 1. травня до 1. грудня 1947 $3,613.32, з перенесення з 1946 р. $3,086.81. — Разом сума: $6,710.13.

Вислано до головного Зл. У. А. Д. К. в Філадельфії $4,000, запомоги і позички скитальцям в Дітройті $140, подорожі, галі на віча, оголошення у пресі, по радіо та інші видатки $466.84. — Разом розхід виносить $4,606.84.

Загальний дохід $6,710.13. Розхід $4,606.84. Остає в банку з днем 30. листопада 1947 $2,103.29.

Йосиф Крупка, касієр; **Володимир Українець, Іван Крупка та Іван Алемонь**, контрольори.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

2. січня 1908 р.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ.

З днем 15. листопада 1907 р. почав виходити в Куритибі, в Бразилії, двотижневий часопис „Зоря". Як сказано в переднім слові, новий часопис має на цілі моральну, освітню й економічну роботу серед бразилійських українців, а до релігійних справ зовсім не думає мішатися. Товариство, яке видає цей часопис, називається „Просвіта". В двох перших числах часопису друкується історія українського народу в Бразилії по португальськи.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ В БРАЗИЛІЇ.

Українська депутація з стану Парана, в Бразилії, переговорювала в президії справу закладання українсько-бразилійських шкіл. Президент стану Монтейро прийняв депутацію дуже прихильно. „Ідея дуже гарна" — сказав він — „одначе нам треба заждати до зібрання найближчого конгресу, який єдино компетентний такі справи полагоджувати". — („Зоря").

СПАДЩИНА ПО ГЕТЬМАНОВІ ПАВЛОВІ ПОЛУБОТКОВІ.

Олександер Іванович Рубець, колишній професор петербурзької консисторії, повідомив оповісткою в газеті „Новое Время" близьких і далеких родичів небіжчика Павла Леонтовича Полуботка, гетьмана України з рр. 1722-1729, що після його смерти залишився в лондонськім банку значний маєток, який від того часу зріс до 80,000,000 фунтів стерлінгів, тобто, на американські гроші $400,000,000. Рубець взиває спадкоємців прибути на день 15. січня 1908 р. до міста Стародуби, на Чернигівщині, щоб докладно обговорити способи, як дістати ці гроші.

9. січня 1908 р.

ЗНОВУ ПОПЛИЛА КРОВ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ЛЬВІВСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ

Після давніх розрухів на львівськім університеті за право складання студентського приречення („іматрикуляції") в українській мові, видало міністерство освіти у Відні розпорядок, щоб на будуче відбувалася іматрикуляція лише в латинській мові. Тимчасом ректор львівського університету не послухав цього розпорядку і коли в грудні явилися студенти до іматрикуляції, він відчитав формулу присяги по польськи. На це зібрана в салі університету українська молодь зареагувала й зажадала присяги в українській мові. Коли ректор цього зазиву не послухав, тоді українська молодь заложила протест і з піснею „Не пора" почала опускати авлю. Польська молодь, розярена становищем українських студентів, кинулася їх бити, серед чого побіто до крови таких українців: студ. філософії Замору, студ. теології Федора Чайківського, студ. прав Софрона Шебеця, студ. прав Склепковича, студ. медицини Степана Гасюка. Ранених забрала рятункова стація до шпиталю.

Згадуючи про цю подію, „Свобода" у редакційній статті пише від себе: „З огляду на таке страшне топтання наших прав, український нарід не сміє довше мовчати тоді, коли ллється кров його синів. Злочин, доконаний дня 14. грудня на нуіверситеті, викличе грім протесту з грудей цілого народу. Досить зневаги! Досить обману! Досить насильства!... Український нарід мусить самий взяти цю справу у свої руки, бо показуеться, що віденське правительство не має у Львові жадної влади... Український нарід повинен виключно звернутися проти польського правительства. З ним розмова мусить уже бути інша. На силу знайдеться у нас теж сила. А пястуки наших чорноробів трохи твердші, як у польської шляхти".

ВІД РЕДАКЦІЇ З НАГОДИ РІЗДВА.

У важку теперішню хвилину, якщо не лишень бурі й громи бють у підставу нашого національного життя-буття, але й домашні сварні-незгоди розривають наш нарід, ця велика любов, яка оживляе нас усіх, виливається передусім у бажанні, щоб єдність, згода і любов нас знову злучили в одну, велику сімю, бо лише така одна родина створить силу, яка зможе оборонити наш нарід і наші найдорожчі народні святощі від ворожих напастей та зможе запевнити і для нас, вигнанців з рідної батьківщини, тут, заморем, кращу будучність...

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ.

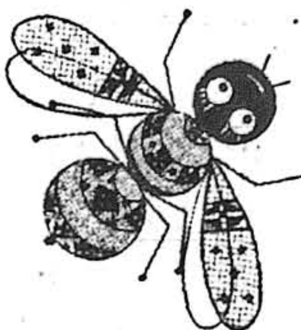
На цілі Конгресового Комітету жертвували: Тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й., $55 з каси, а П. Чорній $2, разом $57; Злучені українсько-американські організації міста Ню Йорку, Н. Й., $50; Організація Державного Відродження України, відділ 10 з Ню Йорку, Н. Й., $25; Тов. Січ, від. 283 У. Н. Союзу з Оборн, Н. Й., $25; Михайло Курій з Оборн, Н. Й., $5.

ДО ПЛАСТУНІВ, ЩО ПРИБУЛИ З ЕВРОПИ.

Усіх пластунів усіх Пластових Уладів, що прибули з Европи і перебувають у Злучених Державах, проситься подати свої адреси враз з коротким даними про себе на таку адресу:

SELF RELIANCE OF THE NEW UKRAINIAN AMERICANS (PLAST)
P. O. BOX 95, COOPER STA.
NEW YORK 3, N. Y.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

БІЛИЙ СЕРНЮК — ВЕЛИКА РІДКІСТЬ.—Джеравд Гол вполював в Пенсилвенії сарнюка, який майже цілий білий, що дуже рідко буває.

На Ялинці

(Докінченсня зі стор. 2-гої).

порозбігалися і почали верещати. Як два молоді півники, завзято і люто налітали один на одного Андрійко і Ромцьо, перевертались, котилися по підлозі, один одного хапали за чуби.

— Діти, діти, що ви робите? Сьогодня ж Різдво, це ж гріх! — кинулася їх розводити висока пані, але деякий час і вона була безрадна. Ледве-ледве їх втихомирила. Але вони ще довго блискали очима один на одного.

— Завтра скінчимо — проходячи біля Андрійка, буркнув йому Ромцьо. Той мовчки прийняв виклик на герць.

Тимчасом висока пані казала невдоволено:

— Чи ж так поводяться чемні хлопчики? Що подумають про тебе твої гості? На що ти подібний. Подивись на себе — поправляла Андрійкові комір і вбраннячко.

Вова був дуже вдоволений. Ялинка була така гарна, навколо було багато дітей, і він серед них, такий радісний, веселий хлопчик. Він бігав і стрибав ще більше від інших дітей, аж поховзнувся і впав. Діти позбігалися до нього. Маленька дівчинка, Сяся, нахилилась і потягла Вову за розвязаний шнурок від черевика. І голосно сказала:

— А в тебе дірка на черевичку.

Всі подивились на Вовині старенькі потріскані черевички. На одному з них була величенька дірка з лівого боку, а другий був дуже залатаний і кривенький. Вова подивився на свої черевички, а потім на їх гарно вбуті ніжки, і раптом почервонів. Висока пані почала казати їм про щось інше, і вони знову бігали і бавились, але Вова вже не сміявся, і личко його стало поважне і навіть сумне. Перший раз він помітив, що він не такий, як усі інші діти. Вже не дивився на забавки, на діда Мороза, на коника, але бачив самі черевички. Навколо його бігали діти, і всі вони мали такі гарненькі білі, жовті, бронзові черевички, такі святкові, такі нові...

За дітьми почали приходити батьки. Прийшла й за Вовою мама і відвела його додому.

Ляля цікаво розпитувала його, як було на ялинці. Чи було там багато дітей, чи велика була ялинка і в що вони бавились? Але Вова був якийсь наче не свій. Коли мама укладала його спати, вона навіть спробувала його голівку, чи не гаряча вона в нього часом, але голівка не була гаряча.

— Бідненький, ти стомлений, спи, синочку, — усміхнулась ніжно, погладила його м'яке волоссячко і перехрестила на ніч.

— — — — — — — —

Через кілька день тато отримав листа від дружини. Туди були вложені також два маленькі листки від Лялі і Вови. Вова писав друкованими літерами: — „Дорогий татусю. Я був на ялинці, а Ляля не була. Ялинка була гарна. Як ти себе почуваєш. Ми себе почуваємо добре. Як ми хочемо поїхати до тебе. Дорогий татусю. Кланяюсь тобі. — Вова. Середа". Потім було дописане: „Чи там дорого коштує одяг, черевички і взагалі дитяче взуття?"

КОГО ГОДУВАТИМЕ ПЛЯН МАРШАЛА?—Ця італійська родина, яку можна бачити на різних оголошеннях, є „типічною" в тому розумінню, що таких родин є в Европі дуже багато, та що Плян Маршала має на меті усунути голод саме з цього роду бідних хат.

З нагоди Христового Різдва

Глянь оком ширим, о, Божий Сину,
На нашу землю, на Україну.
Зішли їй з неба дар превеликий,
Щоб Тя славила на вічні віки.

Різдво Христове є святом загальної радости, бо прийшов на світ Месія, щоб визволити гріхом поневолене людство; є святом надії, що вкінці правда переможе і світ визволиться з неволі обману й фарисейства.

Та, докищо, велике число поневолених народів, між ними й український, не будуть радіти, як це бувало в минулому під час Різдва. Коли цього року зійде різдвяна зірка над українськими землями, то на вид руїни, сліз, крови, терпіння й смерти, вона сховається за чорні хмари.

Хоч як велика Україна, то мабуть важко буде сьогодні найти там хоч одну родину, в якій когось не бракувало б, бо мільйони найкращих синів України поклали свої буйні голови в боротьбі за волю, а інші й тепер кладуть за неї своє життя.

Сотні тисяч інших заслані на Сибір, де на каторжних роботах коротають своє життя.

Не дасться навіть збагнути, кільки дітей, матерей та старших людей уже погибло з голоду, зимна й пошесних недуг, а кільки запроторено до тюрм, чи змушено їх залишити рідну землю, родину й усе, що їм було дороге, щоб рятувати своє життя для будучности нації. Ці останні це наші скитальники-вигнанці.

Трагічна доля українського народу, а чаша його горя ще не виповнена вщерть. Та все таки український нарід буде святкувати Різдво колядками, буде розвівати свою тугу надією, що вкінці прийде Іродам кінець, що переможе правда і Україна діждеться свого Месії.

Як вільні громадяни землі Вашингтона, ми щасливіші ніж наші браття й сестри заморем. Святкуючи цьогорічне Христове Різдво згадаймо про тих, що їх очі звернені до нас в надії на Боже й наше змилування. Обдаруймо їх щедрою колядою, святочним дарунком, в такому часі, коли вони втратили батьківщину, волю, родину. З нагоди Свят-Вечора й Різдва полиньмо думками в рідні сторони наших юних літ, до наших рідних сіл, з яких ми вийшли. Згадаймо про тих рідних, що на скитальщині, рятуючи тих, кого ще можемо вирятувати. Згадаймо тих страждаючих мучеників, що їх доля кинула на призволяще; тих, що їх кривавий-тернистий шлях ще не скінчений, що стоять на сторожі чести України. Подаймо їм наша допомічну руку і щедрою жертвою підтримаймо їх на дусі й в надії, що ще зійде різдвяна зірка над вільними українськими землями, де уже не буде й сліду наїзника.

В. Чучман,
Амстердам, Н. Й.

Тисячі хворих та інвалідів зпоміж ваших рідних братів і сестер на скитанні в Европі догорюють в чужих лікарнях. Не дайте їм умерти, допоможіть, рятуйте, складаючи свою жертву на допомоговий фонд З.У.А.Д.Комітету!

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE. Inc.,
P. O. BOX 1661,
PHILADELPHIA 5, PA.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

— o —

NEW HAVEN, CONN. — The annual meettin of U.N.A. Branch 414 will be held Friday, January 9, at 7:30 P. M., at 24 Norton St., New Haven, Conn. Members are urged to attend. — H. Brezicki, Sec.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Ап. Петрай Павла, від. 220, повідомляє, що на річних зборах вибрано такий уряд на 1948 рік: Д. Гіжовський, пр.; В. Саган, кас.; П. Блідий, прот. секр.; Г. Гарасим, фін. секр. Збори цего місяця відбудуться в суботу, 10. січня в год. 7:30 ввечір, в галі під ч. 4956 Палайна ул. Взиваємо членів, котрі мають платити річну вкладку, щоб явились на час і заплатили свої вкладки. — Г. Гарасим, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. січня, точно в год. 2. пополудні, в Гром. домі. Просимо всіх членів прийти. — За уряд: П. Закорчемний, предс.; Ф. Трось, кас.; В. Новак, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці повідомляє своїх членкинь, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. січня, в галі церковній, в годині 3. точно. Просимо членкинь явитися на означений час, бо будемо мати важні справи до вирішення. Контрольори дадуть звіт за 1947 рік. На річних зборах вибрано такий уряд на 1948 рік: Евдокія Ґеруля, предс.; Марія Гойсак, заст.; Марія Ходак, секр.; Софія Гунька, заст.; Анастазія Грицак, кас.; Катерина Шурґот, заст.; до прапора: Олена Скробач і Анна Хміляк; Маланя Ланьо і Олена Крайовська, заст.; надз. хворих: Анна Воляк, Тціянна Базів і Евдокія Тимків; на Вест: Ксеня Лялька і Марія Таркулич; до світла: Текля Питришин, Юстина Лиса і Таціянна Санаґурськіа; госп. галі: Таціянна Гарбуз. — За уряд: Е. Ґеруля, предс.; А. Грицак, кас.; М. Ходак, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — На річних зборах Бр. св. Івана Хрестителя, від. 2170, 27. грудня, вибрано уряд на 1948 рік: Н. Заяць, предс.; Л. Кулич, заст.; Н. Пігура, фін. секр.; С. Ґріца, кас.; В. Бутковський, рек. секр.; М. Баран, І. Коцюба і Ф. Жарський, контр. комісія; А. Мазур і П. Осміловська, надз. хворих. Наступні збори відбудуться 15. січня, в год. 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена є бути приявним на кожних місячних зборах і приєднувати нових членів. — В. Бутковський, рек. секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. січня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі Уряд на 1948 рік потверджений той самий. Просимо членів прийти на час і привести нових членів. — А. Яворськинь, р. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що **Річні збори** відбудуться у вівторок, 13. січня, в год. 7:30, в У. Н. Домі при Фліт вул. Просимо всіх членів прийти на ті збори і вислухати звіту урядників за 1947 р. Також буде вибір уряду і інші важні справи до вирішення. Довгуючі члени хай вирівнають свої вкладки. — М. Снадик, предс.; М. Самоїл, кас.; В. Кушнір, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляємо, що місячні збори Тов. Дністер, від. 361, відбудуться в суботу, 10. січня, в церковній галі, 28 Іст 7. вул., точно в 8. год. ввечір. Просимо всіх членів і членкинь прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до полагодження. — За уряд: В. Павлів, предс., 433 Hopkins Ave., Brooklyn, N. Y.; Н. Левкович, кас., 520 Rothbau Ave., Eteten Island; П. Кучма, блн. секр., 95 E. 7th St., N. Y. C.; С. Левко, рек. секр., 251 E. 5th St., N. Y. C.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє своїх членів, що **річні** і місячні збори відбудуться в суботу, 10. січня, в годині 7. ввечір, в галі церковній при ул. Сусекс і Ґрін. Кожний член є обовязаний прийти на зі збори, бо маємо важні справи до полагодження. Буде звіт урядників і контролі за минулий рік та вибір уряду на 1948 рік. Хто хоче заплатити свої свої вкладки на рік то може це зробити на цих зборах. — М. Курило, рек. секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в нилілю, 11. січня, в годині 2. пополудні, в галі укр. прав. церкви, 45-47 Говп Еве., Пасейк. На порядку для є Тов. справи до полагодження. Просимо членів прийти на час, а довгуючих просимо прийти і вирівнати свої залеглі вкладки. — І. Живицький, предс.; О. Боднарчук, кас.; Г. Яськів, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 10. січня, в годині 7:30 ввечір, в укр. парв. галі, 675 Савт 19. вул. Обовязком кожного члена є бути на цих зборах. — Г. Дорошенко, предс.; А. Баран, кас.; А. Мудровський, секр.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ВЕСТБУРИ, Л. АЙ., Н. Й. — **Річні збори** Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, відбудуться в суботу, 10. січня, в год. 8. ввечір. Буде звіт уряду і контролі за 1947 рік і вибір уряду на 1948 рік. Обовязком кожного члена є явитись на цих зборах під загрозою приписаної статутом кари. Пригадуємо тим членам, котрі не явилися що найменше на чотирьох зборах в минулому році, що коли не прийдуть на річні збори стратять всі права товариські з беніфітом включно. — За уряд: Т. Агрест, пр.; К. Дідух, секр.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що **річні збори** відбудуться в суботу ,10. січня, в годині 7:30 ввечір, під ч. 90-14 — 95 Еве. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення і буде звіт урядників і контролі, чотання статута і вибір урядників на 1948 рік. — П. Господарець, предс.; О. Коцопій, кас.; В. Ворґуль, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Повідомляємо членів Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375, що **річні збори** відбудуться в неділю, 11. січня, в год. 1. пополудні, в домі Укр. Горожан при Френклин ул. Обовязком кожного члена є явитися на зборах, вислухати звітів управи і вибрати управу на 1948 рік. — Г. Дорозовський, гол.; В. Василюк, кас.; І. Харамбура, секр.

ПРАЦЯ

ПОШУКУВАННЯ

СТЕФАН ҐАВАЛЮХ з села Трушів, пов. Ярослав, шукає свого вуйка **ІВАНА ТРУША**, сина Стефана і Фльорки Труша з села Добровиці, пов. Ярослав. Він має перебувати в Америці. Писати на адресу
ANASTASIA ANTOSZ
64 W. 11th St., Bayonne, N. J.

МАРІЯ КРАВЕЦЬ, село Конюхи, повіт Бережани, пошукує брата
МИКИТУ КРАВЕЦЬ,
котрий має перебувати десь у Ню Йорку або околиці. Прошу голоситись на адресу: Peter Dworianyn, 33 Miljon Ave., Amsterdan, N. Y., або впрост до Европи:
MARIE KRAWEC
in Hadersbach b Erl. Olleks
Post Gaisselkoring
Viderbaur, U. S. Zone.

ФЕДОРИШИН МИКОЛА
пошукує синів
ЙОСИФА і ІВАНА
та дочку **ОЛЬГУ**
з села Малева, пов. Доброміль.
Писати на адресущ
ANNA DIAK
312 W. SECOND ST., FULTON, N. Y.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ТАРЗАН, ч. 1759. Замкнений світ.

Коли Тарзан побачив, що супи кружляють понад голови, він зрозумів, що десь недалеко є якийсь труп або сотворіння близьке смерти.

Він в одній хвилині опинився на місці, де Джена лежала.

Він найшов її живою і серед радощів виніс її з соняшної жари.

Джена отворила розплющила очі, одначе вже не пізнала його і так запала в смертельне просоння.